

Lovorka Čoralić

Vojnici iz Ljubljane u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću

Čoralić, Lovorka, znanstvena savjetnica, Hrvatski institut za povijest, HR-10000 Zagreb, Opatička 10, lovorka@ispr.hr

Vojnici iz Ljubljane u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću

Rad je nastavak proučavanja udjela vojnika sa istočnojadranske obale u mletačkim kopnenim postrojbama u ranom novom vijeku. Zasniva se na raščlambi gradiva pohranjenog u Archivio di Stato di Venezia (fond Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli), u sklopu kojeg su sadržani popisi vojnika u jedinicama pješastva (*Fanti oltramarini*) i konjaništva (*Cavalleria Croati*) u 18. stoljeću. U fokusu su istraživanja vojnici zavičajem iz Ljubljane, grada koji se nije nalazio u sastavu mletačkih stečevina. Na kraju teksta se u formi priloga donosi cjelovit pregled svih do sada istraženih vojnika iz Ljubljane u navedenim postrojbama.

Glavne riječi: Ljubljana, Mletačka Republika, vojna povijest, kopnena vojska, 18. stoljeće

Čoralić, Lovorka, Scientific Advisor, Croatian Institute of History, RH-10000 Zagreb, Opatička 10, lovorka@ispr.hr

Soldiers from Ljubljana in Venetian Overseas Land Troops in the 18th Century

The article at hand builds upon research of the portion of soldiers from the Eastern Adriatic shore in Venetian land troops in the early modern period. It is based on the analysis of materials kept in Archivio di Stato di Venezia (fondo Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli), which contains lists of soldiers in the infantry (*Fanti oltramarini*) and cavalry (*Cavalleria Croati*) in the 18th century. It focuses on soldiers from Ljubljana, a city that was not part of Venetian acquisitions. The article concludes with a complete overview of soldiers from Ljubljana in the afore-mentioned troops that have been explored thus far.

Keywords: Ljubljana, Republic of Venice, military history, land troops, 18th century.

Uvod i cilj rada

Vojna povijest Mletačke Republike neraskidivo je povezana s istočnojadranskim prostorom (priobaljem i unutarnjim dijelom), ponajprije s onim krajevima koji su se tijekom dugoga niza stoljeća nalazili u sastavu *Serenissime*. Država koja je značajan dio svoje moći zasnivala na podizanju snažne vojne sile, djelatne na kopnu i na moru, iznimnu je pozornost posvećivala svojim prekomorskim postrojbama, novačenim ponajprije od Istre do Mletačke Albanije i grčkoga arhipelaga.¹

Jedna od najpoznatijih profesionalnih mletačkih postrojbi nazivala se *Fanti oltramarini* i ponajprije se odnosila na pješačke jedinice. Drži se da su prva novačenja oltramarina zabilježena već početkom 16. stoljeća i isprva su se odnosila na mornaričko pješaštvo, a od Kandijskoga rata (1645. – 1669.) i na kopnenu vojsku, interventno i porezno redarstvo i posadu tvrđava. Izrazito mobilni, oltramarini će svoju najveću brojnost postići u 17. i 18. stoljeću, kada njihove pukovnije (*reggimento*) i satnije (*compagnia*) djeluju od mletačke *terraferme*, preko dalmatinskih i bokeljskih uporišta do grčkih otoka i Peloponeza.² Nadalje, druga važna mletačka prekomorska postrojba bili su hrvatski konjanici – *Croati a cavallo* (*Cavalleria Croati*), a njihov se osnutak vezuje s nadiranjima Osmanlija u 15. stoljeću i padom zadarskoga zaleđa pod osmansku vlasti tijekom 16. stoljeća. Zadar kao glavno mletačko vojno uporište u Dalmaciji, ali i grad uz koji je i vezano osnivanje tih postrojbi, biti će u svim stoljećima središte njihova djelovanja, novačenja i obuke. Rečeno će konjaništvo posebno biti djelatno tijekom 17. stoljeća, odnosno u doba Kandijskoga i Morejskoga rata (1684. – 1699.) kada te postrojbe, predvođene domaćim zapovjednicima, ratuju na širem potezu dalmatinske bojišnice, a svojom vojnom učinkovitošću pridonose mletačkim osvajanjima i istiskivanju Osmanlija iz neposrednoga zaleđa dalmatinskih gra-

¹ O mletačkim vojnim snagama u ranome novom vijeku, posebice s obzirom na postrojbe novačene na području istočnoga Jadrana, vidi u: Sabalich, *Huomeni d'arme*, passim; Sabalich, *La Dalmazia guerriera*, str. 279-300; Berlam, *Le milizie dalmatiche*, str. 47-58; Concina, *Le trionfanti et invittissime*, passim; Hale, *L'organizzazione militare*, passim; Peričić, Glavari i časnici, str. 219-232; Peričić, Neki Dalmatinci – generali, str. 195-220; Favalaro, *L'Esercito Veneziano*, passim; Čoralić & Balić Nižić, *Iz hrvatske vojne povijesti*, str. 71-130; Mayhew, *Dalmatia between Ottoman*, passim; Mayhew, *Mletački vojnik*, str. 243-262; Madunić, *Defensiones Dalmatiae*, passim; Vrandečić, *Borba za Jadran*, passim; Markulin, *Vojno poduzetništvo*, str. 91-142; Markulin, *Mletačka vojna organizacija*, passim.

² Bertoša, *Izazovi povijesnog zanata*, str. 41-42.

dova.³ Pripadnici pješačkih i konjaničkih postrojbi ponajprije su dolazili iz Istre, Dalmacije i Boke kotorske. S vremenom su u rečene jedinice pristupali i žitelji iz nemletačkih krajeva, od područja pod osmanskom vlašću do krajeva i gradova Habsburške Monarhije, ali i drugih dijelova zapadne i srednje Europe.

Temeljno gradivo koje govori o postrojbama kojima su zapovjedni i vojnički kadar ponajprije činili vojnici sa istočnojadranske obale, ali i žitelji drugih krajeva duž unutrašnjosti, pohranjeno je u Archivio di Stato di Venezia. Riječ je o arhivskoj zbirci pod nazivom Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (dalje: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli) u kojoj je sadržano više od tisuću svežnjeva (busta) u kojima se nalazi gradivo o vojnim postrojbama u 18. stoljeću, iako su manjim dijelom uključeni i dokumenti koji se odnose i na starije razdoblje mletačke vojne povijesti. Kada je riječ o konkretnim postrojbama, za istraživače mletačke vojne povjesnice (ponajprije u 18. stoljeću) od iznimne su važnosti popisi unovačenih vojnika i časnika raspoređenih u talijanske postrojbe (*Reggimenti e compagnie italiane*, 1668. – 1797.), prekomorske pješačke postrojbe (*Reggimenti e compagnie oltramarini*, 1604. – 1797.), hrvatske konjaničke postrojbe (*Cavalleria Croati*, 1700. – 1797.), postrojbe konjaničke garde (*Cavalleria corazzieri*, 1715. – 1797.), mješovite postrojbe (*Compagnie sciolte*, 1741. – 1795.), postrojbe draguna (*Cavalleria dragoni*, 1702. – 1797.) te topničke postrojbe (*Artiglieria*, 1652. – 1797.). Za proučavanje udjela vojnika i časnika zavičajem sa istočnoga Jadrana u navedenim mletačkim borbenim jedinicama od posebne su važnosti postrojbe pješaka i konjanika, iako treba napomenuti da je njihov udio bio prisutan i u svim drugim navedenim vojnim snagama.⁴

Središnja tema ovoga priloga usmjerena je na raščlambu udjela vojnika iz nemletačkoga grada Ljubljane u mletačkim prekomorskim pješačkim (*Fanti oltramarini*) i konjaničkim postrojbama (*Croati a cavallo*, *Cavalleria Croati*), a kao glavni izvor poslužili su nam prethodno spomenuti spisi mletačke magistrature za novačenje pod imenom Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli. Rad se temelji na istraživanjima načinjenim proteklih godina, tijekom kojih je obrađen značajan dio raspoloživog gradiva. Uzorak koji se razmatra u prethodnim priložima, kao i ovom radu iznosi oko 60% od ukupne količine gradiva te držimo da pruža dovoljnu osnovu za raščlambu i iznošenje znanstveno argumentiranih zaključaka.

³ Podrobnije usporedi: Berlam, *Le milizie dalmatiche*, str. 56-58; Concina, *Le trionfanti et invittissime*, str. 29-41; Favalaro, *L'Esercito Veneziano*, str. 100-103; Čoralić & Balić Nižić, *Iz hrvatske vojne povijesti*, str. 71-130.

⁴ O konkretnome udjelu pješaka i konjanika sa širega područja istočnoga Jadrana i unutrašnjosti u mletačkim vojnim postrojbama (na osnovu istraživanja prethodno navedenoga fonda Inquisitori ... pubblici ruoli) iz RI-ASVe vidi u: Čoralić, *Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama*, str. 11-25; Čoralić, *Vojnici iz Hercegovine*, str. 162-182; Čoralić, *Vojnici u mletačkim prekojadranskim postrojbama zavičajem iz Senja*, str. 523-546; Čoralić, *Karlovčani*, str. 66-80; Čoralić, *Zagrepečani*, str. 119-127; Čoralić, *Dubrovčani – vojnici*, str. 292-309; Čoralić, *Murterini*, str. 227-247; Čoralić, *Vojnici iz Bosne*, str. 35-55; Čoralić, *Zadarski otočani*, str. 173-198; Čoralić & Katušić, *Grbljani*, str. 159-183; Čoralić & Katušić, *Vojnici iz Ugarske*, str. 89-111; Čoralić & Katušić, *Šibenčani*, str. 147-190; Čoralić & Katušić, *Zemuničani*, str. 190-197; Čoralić & Katušić, *Biogradani i Vranjani*, str. 455-474; Čoralić & Katušić, *Fanti oltramarini*, str. 163-178.

U sljedećem poglavlju rada predstaviti ćemo temeljne odrednice koje se odnose na udio vojnika iz Ljubljane u mletačkoj kopnenoj vojsci u 18. stoljeću, razdoblju za koje je navedeno gradivo najpotpunije sačuvano. Razmatrati će se opći brožani parametri (broj u izvorima zabilježenih vojnika iz Ljubljane, vremenski raspon njihova spominjanja kao i usporedba s drugim krajevima i gradovima koji se nisu nalazili u državnom sastavu Mletačke Republike), omjer prema uključenosti u pojedine rodove (pješaštvo i konjaništvo), mjesta djelovanja (stacioniranja i popisivanja pojedinih jedinica), zapovjedni kadar, kao i – u skladu s raspoloživosti dostupnog gradiva – neke osobne karakteristike pješaka i konjanika zavičajem iz Ljubljane (dob, statura, boja kose). Naposljetku, u prilogu rada tabelarno će se predstaviti svi vojnici iz Ljubljane koje smo zabilježili tijekom dosadašnjih istraživanja navedenog gradiva pohranjenog u mletačkom Državnom arhivu.⁵

Raščlamba arhivskih spisa

Na početku ovoga dijela teksta potrebno je sažeto kazati o načinu ubilježbe vojnika iz Ljubljane u ovdje promatranim vrelima. Popisi članova pojedinih postrojbi (satnija djelatnih unutar pukovnija) pisani su jednoobrazno. U pravilu se u popisu navodi pukovnija i njoj pripadajuće satnije, kao i njezini zapovjednici i časnički kadar. Pretežit dio popisa čini lista običnih vojnika te se za svakog pojedinog vojnika navodi njegovo ime, ime oca i prezime, podrijetlo⁶ te mjesto i datum izradbe popisa. Katkada su, iako neredovito, ubilježeni i osobni podaci vezani uz vojnike: starost (dob), visina (statura), boja kose te kod pripadnika konjaništva boja konja. Ponekad se, nadalje, bilježi i podatak o prijelazu vojnika iz jedne u drugu postrojbu, podatak o smrti te dezertiranju. U tim se slučajevima vojnik naknadno križao s prvotnoga popisa. Jezik popisivanja vojnika bio je talijanski (mletački dijalekt) te su imena i prezimena često (ali ne i uvijek) bila talijanizirana. Potrebno je također napomenuti da su vojnici popisivačima osobno prilazili i usmeno davali svoje podatke. Otuda nemali problemi s iskrivljavanjem prezimena koja, radi svojega pretežito slavenskog obilježja, nedovoljno vičnim popisivačima nisu bila razumljiva. Ovdje također moramo uzeti u obzir i činjenicu da je dio vojnika, osobito onih u profesionalnim jedinicama, u službu pristupao radi bijega od zakona, odnosno nakon počinjene kriminalne radnje u svome zavičaju. Njihovi iskazi, osobito kada je riječ o personalnim podacima, stoga su zasigurno katkada bili iskrivljeni.

Ukupan broj vojnika iz Ljubljane u navedenim mletačkim kopnenim vojnim snagama iznosio je 11⁷, a omjer njihove uključenosti prema vrstama vojnih rodova očekivan je. Deset je Ljubljančana pripadalo postrojbi *Fanti oltramari*, dočim

⁵ S obzirom da će u tabelarnom pregledu uz svakog vojnika i njegovu ubilježbu biti navedena točna signatura unutar arhivskoga fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (broj svežnja, odnosno buste) u nastavku rada nećemo u svim primjerima opterećivati tekst usputnim bilježenjem signature.

⁶ U ovdje korištenim izvorima navedeno kao: *Liubliana*.

⁷ Ovdje je potrebno napomenuti da se Ljubljančani bilježe isključivo kao obični vojnici, odnosno da nemamo podatke o obnašateljima nekih od časničkih ili dočasničkih činova.

je samo jedan vojnik djelovao u sastavu elitne konjaničke postrojbe *Cavalleria Croati*. Takav je omjer očekivan iz razloga jer su pješačke pukovnije i satnije bile znatno brojnije od onih konjaničkih. Potonje su se smatrale vrlo elitnim jedinicama, fi nancijski je njihovo novačenje, obuka, opremanje i uzdržavanje bilo znatno skuplje te su u njih redovito primani dobno stariji i vojnim vještinama iskusniji vojnici. Usporedimo ove pokazatelje s istovrsnim podacima drugih krajeva duž istočnoga Jadrana i unutrašnjosti, a s posebnim obzirom na područja koja se nisu nalazila pod mletačkom upravom. Naime, očekivano je da je pretežit broj vojnika potjecao s područja mletačkih stečevina duž istočnoga Jadrana (od Istre do sjevera Albanije). Međutim, kako je riječ o izrazito profesionalnim jedinicama, mletačka je vojna vlast primala i ljudstvo iz krajeva i gradova kojima nije gospodarila. Stoga uzevši u obzir vojnike iz dalmatinskoga priobalja i unutrašnjosti, kao i brojnost stanovništva pojedinih naselja, dobivamo sljedeće pokazatelje. Primjerice, iz Šibenika je dolazilo čak 210 časnika i vojnika, a sa zadarskih otoka njih 76. Iz manjih naselja poput Biograda na Moru vojno ljudstvo brojilo je 32 pripadnika; iz Zemunika kraj Zadra 18, a s otoka Murtera tek 10 vojnika. Kada je riječ o područjima koja se u 18. stoljeću nisu nalazila pod mletačkom upravom, u ovim su popisima zabilježena 33 Hercegovca, 40 vojnika iz Senja, 24 iz Karlovca (odnosno s područja Karlovačkoga generalata), 18 iz Rijeke te 27 iz Dubrovnika (odnosno s područja Dubrovačke Republike).⁸ Prema prethodno navedenom, iako se brojčani udio vojnika iz Ljubljane čini malenim, činjenica da je riječ o gradu koji je bio udaljeniji od mletačkih teritorijalnih posjeda, ukazuje da je riječ o realnom omjeru. Ujedno, otkriva nam i zanimljivu i pažnje vrijednu mobilnost Ljubljančana koji su svoju životnu profesionalnu karijeru upravili u smjeru pripadanja vojništvu druge države.

Vremenski okvir prisutnosti i djelovanja Ljubljančana u mletačkim prekomorskim postrojbama obuhvaća dio 18. stoljeća. S obzirom na relativno maleni uzorak, ovdje opažamo i određene neujednačenosti. Naime, u prvih 25 godina toga stoljeća njihov broj nije velik, ali izrazito raste od oko 1726. do 1750. godine i tada je brojnost ovih vojnika u rečenim vojnim snagama najizrazitija. Od 1751. do oko 1775. godine broj Ljubljančana opada, a u završnim desetljećima stoljeća više ih, prema do sada provedenim istraživanjima – ne bilježimo. Ovaj trend nije sasvim uobičajen iz razloga što je koncem stoljeća, točnije u posljednjim godinama opstojanja Kraljice mora, a pred nezadrživim Napoleonovim pohodima, Mletačka Republika po posljednji puta mobilizirala brojčano veće vojno ljudstvo. Ponajprije su to, uz profesionalne vojnike, pripadnici teritorijalnih milicija (cernide, krajine) iz naselja u zaleđu dalmatinskih i istarskih gradova te oni, iako na kratko vrijeme, postaju sastavni dio mletačke vojske (u prvom redu pješaštva). Politička nestabilnost, učestale promjene granica i neizbježni ratovi, utjecali su na činjenicu

⁸ Podrobnije usporedbe vidi prema radovima: Čoralić & Katušić, Šibenčani, str. 147-190; Čoralić & Katušić, Biogradani i Vranjani, str. 455-474; Čoralić & Katušić, Zemuničani, str. 190-197; Čoralić, Murterini, str. 227-247; Čoralić, Vojnici iz Hercegovine, str. 162-182; Čoralić, Vojnici u mletačkim prekojadranskim postrojbama zavičajem iz Senja, str. 523-546; Čoralić, Karlovčani, str. 66-80; Čoralić, Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama, str. 11-25; Čoralić, Dubrovčani – vojnici, str. 292-309.

da Republika svetoga Marka nije mogla angažirati ljudstvo iz drugih zemalja te nas navedene povijesne okolnosti upućuju kako u posljednjim godinama stoljeća vojnici iz nemletačkih krajeva (te tako i iz Ljubljane ili drugih slovenskih krajeva pod habsburškom vlašću) zapravo i nisu prisutni u njezinim postrojbama.

U kontekstu prethodno navedenog zanimljivo se osvrnuti na prvi, odnosno najstariji te najmlađi upis nekog vojnika iz Ljubljane u ovdje analiziranim pješničkim snagama. Najstariji upis datiran je u 1703. godinu i odnosi se na Mihaela Bartolovog Manera, konjanika u satniji kapetana Tome Medina (pukovnika Antuna Medina), popisanog na mletačkim posjedima u Grčkoj (Romanija). Završni upis nekoga od vojnika iz Ljubljane potječe iz 1764. godine, a riječ je o Josipu Ilijinom Danisu, pješaku u sastavu satnije kapetana Andrije Medina (pukovnika Tripuna Štukanovića), popisanog koncem navedene godine u Mlecima.

Popisivači su katkada, ali ne uvijek redovito i točno, bilježili i osobne, dobne i fizičke karakteristike pojedinih vojnika. Uzorak kojime raspolažemo relativno je malen, ali ipak – barem okvirno – pruža osnovna saznanja o dobnoj starosti i izgledu onovremenih vojnika. Kada je riječ o njihovoj dobnoj strukturi, podaci za Ljubljance pokazuju da je njihova (isključivo pješaci) prosječna dob bila 30 godina. Najmlađi zabilježeni vojnici bili su Mijo Mijin Pačić (star 18 godina), pripadnik osobne satnije bojnika vojske Petra Corponesea, upisan u Zadru 1728. godine, kao i 19 godina star Josip Grgurov Munić, upisan 1728. godine u Koprku kao pripadnik osobne satnije pukovnika Jurja Medina. Naposljetku, kao najstariji Ljubljance u jedinicama *Fanti oltramarini* zabilježen je spomenuti Josip Danis, u trenutku izradbe popisa (1764.) star 50 godina. Ovakva prosječna dob (30 godina) očekivana je za pješačke postrojbe koje su novačile mlađe vojnike kojima je to često bio početak vojne karijere. Naspram tome, promatrajući uzorak koji se odnosi na istočnojadranske vojnike u cjelini, konjanici su prosjekom godina bili stariji, a razlog tome možemo tražiti u činjenici da je riječ o elitnijim postrojbama koje su iziskivale prokušanije i vještije vojnike te su u njih pristupale osobe sa nešto više životnoga i vojničkog iskustva.

Jedan od povremeno zabilježenih podataka koji se odnosi na osobne značajke vojnika njihova je statura, odnosno općojam o visini pojedinca. U primjeru vojnika iz Ljubljane opažamo, prema procjeni popisivača, kako je gotovo u pravilu riječ o osobama srednjega rasta (*ordinario, comun*). Iznimku čini tek primjer konjanika Mihaela Manera, opaženog kao vojnika visokoga stasa (*alto*). Kada je riječ o boji kose, ponovno opažamo stereotipnost percepcije zaduženih popisivača. Većina vojnika opisana je oznakom smeđokosi (*castagno*), a samo u jednome primjeru (Marko Matin Tuvic, pješak u sastavu osobne satnije bojnika vojske Petra Corponesea, Zadar, 1728.) riječ je o crnokosom (*nero*) vojniku. Naposljetku, prilikom opisivanja boje konja pripadnika postrojbe *Croati a cavallo*, a u ovdje analiziranim vojnicima iz Ljubljane zabilježen je samo jedan takav vojnik, riječ je o Mihaelu Maneru koji je 1703. godine jahao riđana (*saur, sauro*).

Istraživačke je pozornosti vrijedan i podatak koji se odnosio na mjesta djelovanja, odnosno privremenog stacioniranja jedinice (satnije), prilikom čega su načinjeni popisi raspoloživoga vojnog ljudstva. Raščlamba vojnika iz Ljubljane

prema mjestima njihova djelovanja, odnosno popisivanja pokazuje da su njihove jedinice ponajprije bile stacionirane u Mlecima, odnosno na obližnjemu Lidu, središnjemu mjestu popisivanja pojedinih satnija odakle su se jedinice upućivale (prema odredbama nadležnih vlasti) na službu od *terraferme* do grčkih otoka. Također, u nekoliko su navrata jedinice u kojima su bili zastupljeni Ljubljanci zabilježene na mletačkim posjedima u Grčkoj (Krf te zbirni naziv Romanija), a tek u pojedinačnim primjerima u Dalmaciji (Zadar) i Istri (Kopar).

U svim se popisima pripadnika pojedine satnije redovito navodi njezin zapovjednik. Upravo nam pregled pukovnika i drugih časnika (bojnika, kapetana) koji su zapovijedali ovdje raščlanjenim ljubljanskim vojnicima otkriva niz imena zapaženih onovremenih mletačkih vojnih zapovjednika zavičajem s istočne obale Jadrana. Radi boljega razumijevanja konteksta djelovanja Ljubljana u mletačkim kopnenim postrojbama osnovne podatke o visokim vojnim časticima (obiteljsko podrijetlo, činovi, upute na odgovarajuće izvore i historiografska saznanja) vrijedi navesti nešto detaljnije. Kada je riječ o konjaničkim postrojbama zapovjednik pukovnije u sastavu koje je djelovao jedan Ljubljančanin bio je Antun Medin, zavičajem iz okolice Budve, djelatna početkom 18. stoljeća.⁹ Nadalje, među zapovjednicima pješačkih postrojbi u kojima su zabilježeni Ljubljanci izdvajaju se visoki vojni zapovjednik (koncem vojne karijere general-bojnik) Ivan Kumbat zavičajem iz Kaštela,¹⁰ dalmatinski časnik talijanskoga podrijetla Petar Corponese¹¹, Bokelji Tripun Vicko Burović¹² i Tripun Štukanović¹³ kao i Juraj Medin sa područja današnjeg crnogorskog primorja.¹⁴

Zaključak

Vojnici iz Ljubljane bili su tijekom 18. stoljeća uključeni, iako u malenom broju, u sastav mletačkih profesionalnih kopnenih postrojbi poznatih pod nazivom *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo*. Ljudstvo tih postrojbi ponajprije je bilo novačeno duž širokoga pojasa mletačkih starih i novostečenih područja od Zadra do Boke kotorske, ali su (a takav je primjer i Ljubljana) potjecali i iz krajeva sa nemletačkoga državnog teritorija. Broj uključenih vojnika iz Ljubljane malen je, a ponajprije su bili zastupljeni u pješačkim jedinicama. Njihova je dob u prosjeku

⁹ Gradivo o vojnom djelovanju Antuna Medina u činu pukovnika vidi u: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 821-823.

¹⁰ Detaljnije vidi u: Čoralić & Katušić, Pukovnici, bojnici, kapetani, str. 145-183. Gradivo o vojnom djelovanju Ivana Kumbata u činu pukovnika vidi u: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 546-548.

¹¹ Gradivo o vojnom djelovanju Petra Corponesea u činu bojnika vojske vidi u: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 551-552.

¹² Gradivo o vojnom djelovanju Tripuna Vika Burovića u činu pukovnika vidi u: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 511-526.

¹³ Detaljnije vidi u: Čoralić & Katušić, Peraštanin Tripun Štukanović, str. 385-410. Gradivo o vojnom djelovanju Tripuna Štukanovića u činu pukovnika vidi u: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 703.

¹⁴ Gradivo o vojnom djelovanju Jurja Medina u činu pukovnika vidi u: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 648-649.

iznosila 30 godina, a po iznesenim fi zičkim karakteristikama pretežito su bili srednjega rasta i smeđokosi. Iako su najčešće popisivani u Mlecima, odnosno tamošnjoj vojnoj bazi na Lidu, izvori ih bilježe i u Grčkoj (Krf, Romanija), Istri (Kopar) i Dalmaciji (Zadar). Njihovi su vojni zapovjednici (bojnici vojske, pukovnici) bili istaknuti mletački časnici toga vremena, ponajprije iz Boke kotorske i današnjega Crnogorskog primorja, ali i iz Dalmacije. Na kraju ovoga sažetog rada možemo smatrati da je proučavanje udjela časnika, dočasnika i vojnika iz nemletačkih krajeva u profesionalnim snagama *Serenissime* važan dio kako poznavanju raznolikih sastavnica mletačke vojne povijesti, tako i krajeva, gradova i ljudi iz kojih su dotični vojnici potjecali. Primjer Ljubljane vjerujemo da svjedoči o tome, a zasigurno će neka buduća arhivska istraživanja, zasnovana na prebogatom gradivu iz Archivio di Stato di Venezia, iznjedriti još uporabljivih i korisnih podataka koji će ovdje iznesena saznanja dodatno upotpuniti.

PRILOG: Zbimi popis vojnika do sada istraženih vojnika iz Ljubljane u mletačkim profesionalnim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću¹⁵

osoba	prezime i ime	ime oca	rod vojske	dob	stas	boja kose	konj	satnija (zapovjednik)	pukovnija (zapovjednik)	mjesto i datum popisa	busta	bilješka
1	Bradić, Dominik	Andrija	pješništvo					pukovnik Tripun Burović	pukovnik Tripun Vicko Burović	Mleci, 28.3.1750.	b. 516.	
2	Daniš, Josip	Ilija	pješništvo	50				kapetan Andrija Medin	pukovnik Tripun Šukanović	Mleci, 29.12.1764.	b. 703.	
3	Gheger, Matija	Matija	pješništvo	34	srednjega rasta	smeđokos		pukovnik Ivan Kumbat	pukovnik Ivan Kumbat	Krf, 1.9.1724.	b. 546.	
4	Kraljević, Stanko	Marko	pješništvo	29	srednjega rasta	smeđokos		pukovnik Tripun Vicko Burović	pukovnik Tripun Burović	Mleci, 30.6.1764.	b. 522.	
5	Maner, Mihael	Bartol	konjaništvo		visok	smeđokos	ridan	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin	Romanija, 20.10.1703.	b. 821.	Dezertirao te je preknžen.
6	Mocinić, Luka	Andrija	pješništvo	30	srednjega rasta	smeđokos		kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Kumbat	Krf, 1.9.1724.	b. 546.	
7	Munić, Josip	Grgur	pješništvo	19	srednjega rasta	smeđokos		pukovnik Juraj Medin	pukovnik Juraj Medin	Kopar, 15.7.1728.	b. 649.	
8	Pačić, Mijo	Mijo	pješništvo	18	srednjega rasta	smeđokos		bojnik vojske Petar Corponese	bojnik vojske Petar Corponese	Zadar, 29.7.1728.	b. 552.	
9	Primas, Prospero	Toma	pješništvo					pukovnik Tripun Burović	pukovnik Tripun Vicko Burović	Mleci, 28.3.1750.	b. 516.	
10	Ramassan, Matija	Jure	pješništvo	29	srednjega rasta	smeđokos		pukovnik Juraj Medin	pukovnik Juraj Medin	Kopar, 15.7.1728.	b. 649.	
11	Tuvić, Marko	Mate	pješništvo	32	srednjega rasta	crnokos		bojnik vojske Petar Corponese	bojnik vojske Petar Corponese	Zadar, 29.7.1728.	b. 552.	

¹⁵ Vojnici se navode abecednim slijedom, a uz osnovne podatke (prezime, ime, ime oca), navode se satnije i pukovnije unutar kojih su djelovali (navedene su prema imenima njihovih zapovjednika), osobne karakteristike (dob, stas, boja kose), mjesto i datum popisivanja te signatura (broj svežnja, odnosno buste) unutar arhivskoga fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli u Archivio di Stato di Venezia.

Izvori i literatura

Arhivski izvori

RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli – Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 516, 522, 546, 552, 649, 703, 821.

Literatura

Berlam, Arduino: Le milizie dalmatiche della Serenissima. *Rivista dalmatica*, 16/1, 1935, str. 47-58.
Bertoša, Miroslav: Izazovi povijesnog zanata: lokalna povijest i sveopći modeli. Zagreb: Antibarbarus, 2002.

Concina, Ennio: *Le trionfanti et invittissime armate Venete*. Venezia: Filippi ed., 1972.

Čoralić, Lovorka: Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće). *Rijeka*, 18/2, 2013, str. 11-25.

Čoralić, Lovorka: Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). *Hum: Časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 10, 2013, str. 162-182.

Čoralić, Lovorka: Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće). *Senjski zbornik*, 40, 2013, str. 523-546.

Čoralić, Lovorka: Karlovčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). *Svetlo: Časopis za kulturu, umjetnost i društvena zbivanja*, 1-2, 2014, str. 66-80.

Čoralić, Lovorka: Zagrepčani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću. *Historijski zbornik*, 67/1, 2014, str. 119-127.

Čoralić, Lovorka: Dubrovčani – vojnici u mletačkim pješačkim postrojbama (*fanti oltramaroni*) u 18. stoljeću. *Analiza Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 53/2, 2015, str. 293-309.

Čoralić, Lovorka: Murterini u mletačkim kopnenim i mornaričkim postrojbama (18. stoljeće). *Murterski godišnjak*, 11-12, 2015, str. 227-247.

Čoralić, Lovorka: Vojnici iz Bosne u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću. *Prilozi – Institut za istoriju u Sarajevu*, 44, 2015, str. 35-55.

Čoralić, Lovorka: Zadarski otočani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, 33, 2015, str. 173-198.

Čoralić, Lovorka & Balić Nižić, Nedjeljka: Iz hrvatske vojne povijesti – *Croati a cavallo* i *Soldati Albanesi*, njihova bratovština i gradivo o njezinu djelovanju od 1675. godine do sredine XVIII. stoljeća. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, 24., 2006, str. 71-130.

Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Peraštanin Tripun Štukanović (+ 1769) – pukovnik mletačkih oltramaroni. *Analiza Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 50, 2012, str. 385-410.

Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Grbljani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). *Istorijski zapisi*, 86/3-4, 2013, str. 159-183.

Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Pukovnici, bojnici, kapetani – časnici iz kaštelanske obitelji Kumbat u službi Mletačke Republike (18. stoljeće). *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 57, 2015, str. 145-183.

Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Vojnici iz Ugarske u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću. *Scrinia Sclavonica: Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, 15, 2015, str. 89-111.

Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Šibenčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 58, 2016, str. 147-190.

- Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: *Fanti oltramarini i Croati a cavallo* – vojnici s otoka Ugljana u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću. U: *Kali* (ur. Faričić, Josip), Zadar: Sveučilište u Zadru – HAZU – Općina Kali, 2017, str. 163-178.
- Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Zemuničani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). U: *Zemunik u prostoru i vremenu* (ur. Faričić, Josip & Dundović, Zdenko), Zadar: Sveučilište u Zadru, 2017, str. 190-197.
- Čoralić, Lovorka & Katušić, Maja: Biograđani i Vranjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće). U: *Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa "Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti" održanog u Biogradu 25. travnja 2014.* (ur. Došen, Božo), Zadar: Ogranak Matice hrvatske u Zadru – Općina Pakoštane, 2019, str. 455-474.
- Favaloro, Francesco Paolo: *L'Esercito Veneziano nel '700. Ricerche e schizzi.* Venezia: Filippi ed., 1995.
- Hale, John R.: *L'organizzazione militare di Venezia nel '500.* Roma: Jouvence, 1990.
- Madunić, Domagoj: *Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645 – 1669).* Doktorska disertacija, Budimpešta: Central European University, 2012.
- Markulin, Nikola: Vojno poduzetništvo u mletačkoj Dalmaciji i Boki za vrijeme Morejskog rata (1684. – 1699.). *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 56, 2014, str. 91-142.
- Markulin, Nikola: *Mletačka vojna organizacija u Dalmaciji i Boki od Morejskog rata (1684. – 1699.) do Požarevačkog mira 1718.* Doktorska disertacija, Zadar: Sveučilište u Zadru, 2015.
- Mayhew, Tea: *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718.* Roma: Viella, 2008.
- Mayhew, Tea: Mletački vojnik na istočnoj obali Jadrana za Kandijskog rata (1645-1669). U: *Spomenica Josipa Adamčeka* (ur. Roksandić, Drago i Agićić, Damir), Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009, str. 243-262.
- Perićić, Šime: Glavari i časnici Vojne krajine u Dalmaciji. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 35, 1993, str. 219-232.
- Perićić, Šime: Neki Dalmatinci – generali stranih vojski. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 42, 2000, str. 195-220.
- Sabalich, Giuseppe: *Huomeni d'arme di Dalmazia.* Zara: Tip. S. Artale, 1909.
- Sabalich, Giuseppe: La Dalmazia guerriera. *Archivio storico per la Dalmazia*, anno III, vol. V, fasc. 30, 1928, str. 279-300.
- Vrandečić, Josip: *Borba za Jadran u ranom novom vijeku: mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi.* Split: Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za povijest, 2013.

SUMMARY

Soldiers from Ljubljana in Venetian Overseas Land Troops in the 18th Century

Lovorka Čoralić

The article at hand builds upon years-long research of the portion of soldiers from the broader area of the Eastern Adriatic and the interior in Venetian land troops in the early modern period. It is based on an analysis of materials kept in Archivio di Stato di Venezia (state magistrature fonds for recruitment entitled *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*), which contains lists of officers, non-commissioned officers, and soldiers in the infantry (*Fanti oltramarini*) and cavalry (*Cavalleria Croati*) in the 18th century. It focuses on soldiers from Ljubljana, a city that was not part of Venetian overseas acquisitions. Based on the available data, the article provides the time frame and intensity of their presence in the afore-mentioned troops, the division within infantry and cavalry, as well as personal characteristics of respective soldiers. The research focuses on commanders of companies and regiments in which soldiers mentioned here were recorded, as well as the location of their operation or registration. The research shows that soldiers from Ljubljana served mostly in the infantry and that their companies operated in the area extending from Venice (with Lido being the central military base) to Istria, Dalmatia, and Greece. Commanders of troops in which soldiers from Ljubljana were recorded were high officers originating from Dalmatia and the Bay of Kotor. The conclusion contains an observation that the number of natives of Ljubljana in the professional Venetian land troops was not high. However, this relatively small sample provides opportunities for highlighting a component of Ljubljana's history from the end of the early modern period that is not well known and worth exploring. The article concludes with a complete list of names of hitherto explored soldiers from Ljubljana in the afore-mentioned Venetian land troops.